

Vabariigi Valitsuse määruse “Riikliku probleemtooteregistri asutamine ja registri põhimäärus” eelnõu seletuskiri

I Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse “Jäätmeseaduse” § 26¹ lõigete 2 ja 3 alusel.

Vabariigi Valitsuse määruse “Riikliku probleemtooteregistri asutamine ja registri põhimäärus” eelnõu on koostanud Keskkonnaministeeriumi (edaspidi *KKM*) Info- ja Tehnokeskuse töögrupp koosseisus informaatikajuht asedirektori ülesannetes Erkki Meikas (673 7580, erkki.meikas@ic.envir.ee) jäätmeandmebüroo juhataja Merike Liiver, nõunik Matti Viisimaa, spetsialist Andres Maask ja KKM jäätmeosakonna juhataja Peeter Eek ning spetsialist Kersti Simm (626 2814, kersti.simm@envir.ee). Eelnõu vastavuse õigusaktide nõuetele tagas KKM õigusosakonna jurist Evelin Lopman (626 2824) ning keeleteimetaja oli KKM haldusosakonna spetsialist Enel Ormus.

II Määruse eesmärk

Registri asutamine võimaldab saada ülevaate probleemtoodete Eesti Vabariiki sisse toomisest, müügist ja probleemtoodetest tekkinud jäätmete käitlusest. Seega saab registriandmete alusel kontrollida, kuidas täidab tootja temale pandud kohustust probleemtoodetest tekkivate jäätmete käitlemise korraldamisel.

Loodava registri alusel on identifitseeritavad Eestisse imporditavate probleemtoodete kogused, Eestis turule lastud toodete osakaal nii tooteliikide kui ka tootjate kaupa. Seega on võimalik tuvastada, kui palju iga tootja on protsentuaalselt oma tooteid turule lasknud ning nõuda neilt jäätmehoolduskulude katmist vastavalt turuosalusprotsendile. Samuti on võimalik identifitseerida, millises mahus probleemtoodetest tekkinud jäätmeid kogutakse, taaskasutatakse, kõrvaldatakse ja eksporditakse.

III Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu kohaselt asutatakse määrusega riiklik probleemtooteregister (edaspidi *register*) ja sätestatakse registri põhimäärus, registrikaardi vormid, registri koosseis, registrisse kantavad andmed ning registri pidamise, andmete töötlemise, registri pidamise järelevalve, registri pidamise finantseerimise ja registri likvideerimise kord. Määrus on kooskõlas “Andmekogude seadusega”, mis sätestab riikliku registri põhimääruse sisu.

Asutatava registri vastutav töötleja on Keskkonnaministeerium ja volitatud töötleja Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus.

Info- ja Tehnokeskuse töögruppi hinnangul on probleemtoodete registri turvaklass – R2K1T2S2.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 12. augusti 2004. a määrusele nr 273 “Infosüsteemide turvameetmete süsteemi kehtestamine” ja “Infosüsteemide kolmeastmelise etalonturbe süsteem ISKE rakendamisjuhendi” versioonile 1.0 on turvakoodi elementide tähendused järgmised:

R2 – andmete saamata jäämine põhjustab olulist kahju riigi suveräänsusele, ohtu inimelule

või keskkonnasaastet;

K1 – teabe saamisele on seatud tähtaeg päevades;

T2 – andmete allikas peab olema tuvastatav;

S2 – andmete avalikustamine häirib riigi või asutuse funktsioneerimist või rikub inimese privaatsust.

. Euroopa Komisjoni Otsus 2005/293/EÜ kehtestab üksikasjalikud eeskirjad seire korraldamiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu kasutuselt kõrvaldatud sõidukeid käsitlevas direktiivis 2000/53/EÜ seatud eesmärkide saavutamise üle seoses korduskasutuse või taaskasutuse ja korduskasutuse või ringlussevõtuga ja Euroopa Komisjoni Otsusega 2005/369/EÜ kehtestatakse eeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid käsitleva direktiivi 2002/96/EÜ järgimise kontrollimiseks liikmesriikides ning selle direktiiviga määratud andmete esitamise viis. Asutatavasse registrisse kantavad andmed võimaldavad eelnimetatud õigusaktide nõuete täitmist.

Jäätmeseaduse § 25 lõige 1 sätestab, et probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnoahtu, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemäära risustamist. Probleemtooted on:

- 1) patareid ja akud;
- 2) PCB-sid sisaldavad seadmed;
- 3) mootorsõidukid ja nende osad (siia kuuluvad ka vanarehvid);
- 4) elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad.

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta” artikli 6 lõikele 2 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/96/EÜ elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta artikli 12 lõikele 1 koostavad liikmesriigid tootjate registri ja koguvad teavet igal aastal riigis turule lastud ja igal viisil kogutud, ringlussevõetud ning kordus- ja taaskasutatud elektri- ja elektroonikaseadmete ning eksporditud jäätmete kogumassi või kui see ei ole võimalik, koguarvu kohta kategooriate kaupa.

Registri eesmärk on Eestis turule lastud ja Eestisse sisseveetud probleemtoodete tootjate arvestuse ja probleemtoodete, nendest tekkinud jäätmete taaskasutamise ja kõrvaldamise, Eestist väljaveetud jäätmete taaskasutamise ning kõrvaldamise arvestuse pidamine.

Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2004. a määruse nr 352 “Mootorsõidukite ja nende osade kogumise, tootjale tagastamise, taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded, kord ja sihtarvud ning rakendamise tähtajad” §-ga 4 sätestatakse romusõidukis sisalduvate materjalide kordus- ja taaskasutamise sihtarvud ning Vabariigi Valitsuse 24. detsembri 2004. a määruse nr 376 “Elektri- ja elektroonikaseadmete märgistamise viis ja kord ning elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad” §-ga 7 elektroonikaromude taaskasutamise sihtarvud. Registriandmete alusel saab kontrollida nende määrustega sätestatud romusõidukite ja elektroonikaromude taaskasutamise sihtarvude täitmist ning esitada jäätmealast teavet Euroopa Komisjonile.

Jäätmeseaduse § 26 sätestab tootja kohustuse tema valmistatud, edasimüüdüd või sisseveetud probleemtoodetest tekkivate jäätmete kokkukogumiseks, taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks. Lõike 4 kohaselt kannab jäätmehoolduskulud tootja. Paragrahvi 26² lõike 2

kohaselt elektri- ja elektroonikaseadmete romude kogumisel kannavad kulud tootjad proportsionaalselt oma turuosale seda liiki elektri- ja elektroonikaseadmete müügis. Seega on registrisse kantud tootja esitatud andmete alusel võimalik määrata tema turuosa suurust.

Register koosneb digitaalsest andmekogust, digitaalsest kandraamatust, kande alusdokumentide kogust ja registriandmete arhiivist.

Isik, kes veab Eestisse sisse või turustab probleemtooteid (tootja “Jäätmeseaduse” § 23 mõistes), on kohustatud enne tegevuse alustamist esitama oma andmed registrisse kandmiseks. Registrile esitatakse ka probleemtoote ja sellega seotud tegevuse andmed, sealhulgas ülevaate probleemtoote jäätmetega seotud tegevusest, eeldatav jäätmete kogus, jäätmekäitluskava, milles märgitakse, kuidas jäätmete kogumine korraldatakse, ja kes on partnerid. Seega peab isik, kes soovib tegeleda probleemtoodetega, kavandama nende toodete jäätmeteks muutumise korral nende edasise käitlemise, sellega tegelejad ja käitlemise rahastamise.

Andmed enne määruse jõustumist tegutsevate tootjate kohta esitatakse registrile 20. veebruariks 2006. Pärast registris arvele võtmist esitab tootja möödunud kalendriaasta andmed järgmise aasta 1. märtsiks. Seega täielikud määrusega nõutud andmed laekuvad esmakordselt registrisse 2007 aastal. Register annab ülevaate probleemtoote tootmisest või Eestisse saabumisest alates kuni toote jäätmeteks muutumiseni ja tekkinud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamiseni.

Määruse lisadega sätestatakse registrisse andmete esitamise registrikaardi vormid. Tootjad esitavad andmed registrisse paberil allkirjastatult või digitaalselt digitaalallkirjaga kinnitatult või autoriseeritud kasutajana veebipõhisesse andmekogusse. Registrikaardi digitaalsed vormid tehakse kättesaadavaks Keskkonnaministeeriumi ja Info- ja Tehnokeskuse veebilehekülgedel.

Eelnõu kohaselt esitavad ettevõtted probleemtoodete ja jäätmete andmed massiühikutes. Kui massi märkida ei ole võimalik, võib elektri- ja elektroonikaseadmete ringlusse võetud ja taaskasutatud romude hulk olla märgitud arvuliselt.

IV Eelnõu terminoloogia

Eelnõu terminoloogia vastab “Jäätmeseaduse” terminoloogiale.

V Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse eelnõu on kooskõlas Euroopa Komisjoni otsustega 2005/293/EÜ (ELT L94, 13.04.2005, lk 30) ja 2005/369/EÜ (ELT L119, 11.05.2005, lk 13), millega liikmesriikidele on kehtestatud Euroopa Komisjonile esitatavad andmevormid.

VI Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse kehtestamine võimaldab saada täpsed andmed probleemtoodete tootjate, probleemtoodete sisseveo ja turule laskmise ning nendest tekkivate jäätmete kogumise, taaskasutamise, kõrvaldamise ja väljaveo kohta. Eelnimetatud andmed on vajalikud selleks, et täita EL õigusaktidega kehtestatud nõudeid aruandluseks. Lõppeesmärgina vähendab selle registri kehtestamine keskkonna prügistamist..

Määruse kehtestamine toob kaasa lisakulud nii avalikus sektoris kui ettevõtjatele.

Registrit teenindab üks töötaja, kelle tööülesanneteks on registri käivitamine, klienditeenindus, andmete registrisse kandmine, muutmine ja parandamine, päringutele vastamine. Registri tegevuskulude eelarve:

2005. aastal:

Personalikulu	106 800 krooni sh
töötasu	80 000 krooni
maksud	26 800 krooni

Majandamiskulud	343 200 krooni sh.
IT arendustööd	300 000 krooni
ruumide kulud	10 000 krooni
bürookulud s.h. side	10 000 krooni
IT kulud	23 200 krooni

KOKKU 450 000 krooni

2006. aastal:

Personalikulud	146 850 krooni sh
töötasu	110 000 krooni
maksud	36 850 krooni

Majandamiskulud	403 150 krooni sh
IT arendustööd	303 150 krooni
ruumide kulud	10 000 krooni
bürookulud sh side	15 000 krooni
IT kulud	75 000 krooni

KOKKU 550 000 krooni

VII Määruse jõustumine

Määrus jõustub "Riigi Teataja seaduse" § 5 lõikes 5 sätestatud ajal.

VIII Eelnõu kooskõlastamine

Määruse eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Siseministeeriumile ja seisukoha andmiseks Kaubandus- ja Tööstuskojale ning probleemtoodete tootjate liitudele.

Villu Reiljan
Minister

Annika Velthut
Kantsler